

6

Coevorden



KORT NA DE METTEN DUWDEN DE MONNIKEN VAN HET KLOOSTER IN Wierum de staldeur open. Met een fakkel in de hand zochten ze hun weg door het duister en trokken twee paarden naar buiten. Er was weinig maan, een dunne nevel verkleinde de wereld, maar de contouren van hutten en daken waren zichtbaar.

Abt Emo omarmde zijn medebroeders een voor een, fluisterde hen iets persoonlijks in het oor en gaf hen de vredeskus. Broeder Sifried was de laatste. Emo overhandigde hem de sleutel van het klooster als symbool van zijn waardigheid. 'God behoeve je,' mompelde hij met een brok in zijn keel.

'We zullen iedere dag bidden dat u allen heelhuids bij ons terugkeert,' zei Sifried ontroerd.

Voor het klooster zat broeder Wolfert in het zadel op hen te wachten. Emo en Hinrik stegen op. Onder dekking van het duister vertrokken de drie mannen, allen gekleed in monnikspij. Stapvoets en zwijgend het dorp door, de wierde af. In het vrije veld zetten ze hun paarden

aan tot een lichte draf. Ze moesten door gebieden reizen die tot het klooster van Herderik behoorden. Emo wilde dat zo snel en onopvallend mogelijk doen. Op een nieuw conflict met de officiaal van de bisschop zat hij niet te wachten. Ook hield hij rekening met gezanten van de bisschop, die hier zo nu en dan rondreden alsof ze de baas waren, al wist hij dat zij zich zelden in het donker op onbekend terrein waagden. Voor het klooster had het ook voordelen als hun vertrek zo lang mogelijk onopgemerkt bleef. Afwezigheid van de proost kon anderen op het idee brengen de standvastigheid van de monniken op de proef te stellen, met alle ellende van dien. Of Ernestus zich aan zijn afspraak zou houden was voor Emo een pijnlijke onzekerheid. Hopelijk was hij binnen een maand terug uit Keulen.

De duisternis van de nacht maakte geleidelijk plaats voor een druilerige herfstdag. Hun adem besloeg in de vochtige kilte. Huiverend trokken de mannen hun pijen strakker om zich heen. Haast onzichtbaar in de grijze mist, vrijwel onhoorbaar door de zachte tred van de paarden op de weke klei, trokken ze verder. Er waren nauwelijks mensen op pad. Ze zagen een herder met zijn schapen en een marskramer met een zware mand op zijn rug. Ze groetten en verborgen hun gezichten zo goed mogelijk in hun kap.

Soms doemde een boom op uit de nevel of een kale struik. Zware druppels vielen van de takken en spatten op de grond uiteen. Het zicht was beperkt. Je moest de omgeving goed kennen om de richting te kunnen bepalen en je weg te vinden.

Waar klei en veen elkaar raakten en elzenbosjes al kaal de winter verwachtten, was het zo mogelijk nog drassiger. Via Engelbert, waar kletsnatte kloostermoppen voor de dorpskerk lagen te wachten op het nieuw bouwseizoen, bereikten ze de glooiingen van de Hondsrug. Vanuit het noorden klonken de klokken van Groningen, dat in de verte lag. Ze kwamen in het gebied waar de bisschop van Utrecht het voor het zeggen had, hoewel hij de macht aan de burggraaf van Coevorden en de prefect van Groningen moest laten.

Doorweekt en door en door koud bereikten ze 's middags opgelucht enkele houten gebouwen in het veen: het prille vrouwenklooster Yesse,

dat in dezelfde moeilijke startfase verkeerde als Emo's Nijeklooster. De priorin heette hen hartelijk welkom. 'Mijn broer Addo laat u groeten. Hij wenst u alle goeds toe en bovenal Gods zegen. Ik wil mij hier graag bij aansluiten, lieve nicht.'

De priorin knikte geroerd. 'Dank u, neef.' Ze bracht hen naar het haardvuur en deelde brood, kaas en soep rond.

'Ik zal u het klooster laten zien en ook de meisjesschool, daarna breng ik u naar het gastenverblijf.'

In de kleine houten kapel stond op het altaar een fraai gesneden Mariabeeld met het kindje Jezus. Emo bekeek het met grote interesse. 'Prachtig!'

'Een geschenk van de familie van een van onze novicen. Soms denk ik dat het huilt, maar dat zal wel verbeelding zijn. Het is hier nogal vochtig in de herfst.' Ze lachte zacht.

'Zo'n wonder zou een Godsgeschenk zijn,' merkte Emo op.

'En geld opleveren in het offerblok voor de bouw van een stevige, stenen kerk. Ik wil u in de toekomst graag van dienst zijn!' Hinrik wreef in zijn handen en zag op naar het beschimmelde houten plafond. Ze bezochten het kloosterschooltje, waar enkele meisjes onder leiding van een jonge non ijverig zaten te lezen en te schrijven en liepen naar het hospitium, dat nauwelijks de naam waardig was en meer op een schuurtje leek. Een bijzondere geur bereikte Emo's neus.

'Cumeense kruiden, heb ik me laten vertellen.' De priorin lachte en duwde de deur open.

In het vertrek stonden twee nonnen te het koken bij het haardvuur. Op de vloer speelde een jongen van een jaar of vijf, zes met een paar blokken hout. Jaromir zat aan de tafel een zadel te repareren.

'Neef, mag ik je voorstellen: de cisterciënzer zusters Lilith en Frode uit Niawier. De man heet Jaromir en de jongen Boudewijn.'

'Twee vrouwen? Dat was niet de afspraak!' Emo bleef op de drempel staan. Lilith draaide zich om.

'Heeft uw broer u niet verteld dat Frode ook meereist?'

'Nee. Dit maakt de reis nog gecompliceerder.'

'Dat denk ik niet. Frode zorgt voor de jongen.'

De drie monniken keken naar de jonge non, die zich omdraaide en glimlachte. Een knappe jonge vrouw met regelmatige trekken, volle lippen, blauwe ogen en een prachtige blanke huid. Ze droeg hetzelfde grauwe habijt als Lilith. Haar gezicht was iets smaller en ze was iets langer, de vrouwen konden wel zusters zijn. Wolfert ving haar blik en bleef getroffen staan.

De priorin legde ter geruststelling haar hand op de mouw van Emo. 'Vrouwen kunnen dingen waar mannen geen idee van hebben. Maak gebruik van hun kracht, neef.'

Vrouwen? Kracht? Emo's gedachten gleden naar Thialdis. Ze bezat zonder twijfel een krachtige persoonlijkheid, maar ze liet zich toch door Ernestus ringeloren. Of zag hij dat verkeerd? Geheel onverwacht, als een bliksemflits, schoot er een totaal nieuwe visie door zijn hoofd. Had niet zij, maar hij zich laten inpakken door Ernestus en Herderik? Hij was de confrontatie aangegaan. Had hij niet beter eerst met Thialdis kunnen overleggen, voordat hij de bisschop een brief schreef en alles volslagen uit de hand was gelopen? Misschien had zij iets kunnen regelen om het gevaar af te wenden.

Uiteindelijk was de schenking van de kerk een geschenk van haar familie aan zijn klooster! Met haar steun waren zijn argumenten misschien wél solide genoeg geweest om de machtige bisschop van Munster tot rede te brengen. Dan had hij nu niet naar Keulen hoeven reizen om een strijd te beslechten die alle kanten kon opgaan.

Thialdis! Dat hij in zijn boosheid en hoogmoed niet aan haar had gedacht! Nu steunde Thialdis hem met geld en een brief. En ze gaf hem zelfs haar toekomstige rentmeester mee om hem bij te staan! Kennelijk had ze niet veel vertrouwen in hem. Ze had nog gelijk ook! 'Blijf je in de deuropening staan?' vroeg Hinrik. 'Alle warmte gaat naar buiten.'

Emo ging naar binnen, knikte naar Jaromir en stapte op Lilith af. Hij had haar indertijd ontmoet op de borg van zijn ouders, toen zijn stiefvader na jarenlange omzwervingen ziekelijk en uitgeput samen met haar Frisia bereikte. Zijn moeder had ervoor gezorgd dat deze aantrekkelijke dame met gezwinde spoed in het vrouwenklooster

van Niawier was verdwenen. Hij boog zijn hoofd. ‘Zuster Lilith.’

‘Broeder Emo. Het is goed u te zien.’

Ze wendde zich tot de non: ‘Zuster Frode, mag ik je voorstellen aan broeder Emo, de proost van Nijeklooster?’

‘Dit is mijn zoon.’ Ze wees met een trots gebaar naar de jongen. Een paar heldere, blauwe ogen keken hem opmerkzaam aan. Emo streek hem over zijn blonde haren. ‘Hoe heet je?’

Hij stond op, boog beleefd en gaf Emo een hand.

‘Boudewijn van Vlaanderen, heer.’

‘Boudewijn van Vlaanderen?’ Een rilling liep over Emo’s rug.

‘De vader van mijn zoon is graaf Boudewijn van Vlaanderen, de eerste keizer van het Byzantijnse keizerrijk. We zijn gehuwd tijdens zijn gevangenschap in de burcht Tsarevets door een priester. Dat zou u zich uit de verhalen van uw vader moeten herinneren.’

Natuurlijk herinnerde hij zich dat. Emo werd zich er plotseling van bewust dat hij betrokken raakte bij een onoverzichtelijk, internationaal politiek probleem, waarvan hij de omvang niet kon inschatten. Niemand wist dat dit geheime huwelijk, gesloten in gevangenschap bij de Bulgaarse tsaar, een zoon had voortgebracht.

Dat Lilith wilde meereizen en ervoor betaalde, had hij gezien als een geschenk van God. Nu was hij daar niet meer zo zeker van. Liliths zoon was de rechtmatige erfopvolger in zowel Vlaanderen als in Constantinopel! Ging Lilith in Vlaanderen de grafelijke rechten van de jongen opeisen en daarna zijn rechten in Constantinopel op de keizerskroon? Wie zat er te wachten op de aanspraken van een vijfjarige jongen van onbewezen afkomst? Een jongen die de troon van twee heersers aan het wankelen kon brengen?

Emo huiverde.

Hij keek naar Jaromir en herinnerde zich de korte ontmoeting met hem op het kruispunt bij de Fivel op de rampzalige dag van de kerkwijding. Jaromir werd nagezeten door mannen van de bisschop. Nu ging hij met de keizerin van het Latijnse keizerrijk en haar jonge zoon door de grensgebieden van het Duitse keizerrijk reizen. Weliswaar incognito, maar als dit eenmaal bekend werd ... De prijs aan losgeld

zou ongekend hoog zijn! Waar was hij aan begonnen? Hij zuchtte bedrukt. Hij kon het geld van Lilith voor de reis en het proces niet missen.

De volgende ochtend stegen drie monniken, twee nonnen, een jongen en een man op hun paarden. Het had heel wat voeten in de aarde gehad voor het zover was. Lilith wilde samen met Frode en de jongen in de kleine tweewielkar met huif reizen, die ze meegebracht hadden uit Niawier. Emo protesteerde. 'Ik herinner me dat u heel goed kunt paardrijden in de mannenzit.'

'Mijn zoon kan zo'n lange tocht niet volbrengen ...'

'Ik heb gezien dat uw zoon op zijn paard helemaal uit Bulgarije is gekomen.' Hij hoorde Jaromir zacht lachen. 'De wegen zijn slecht en zullen in de herfst alleen maar slechter worden. Ik kan geen onnodig oponthoud gebruiken omdat we telkens uw kar uit de modder moeten trekken. Als u uw doel wilt bereiken vind ik dat u zo onopvallend mogelijk naar Vlaanderen moet reizen. Zo niet dan bent u een gevaar voor uzelf, uw zoon en voor de rest van de groep.' Emo haalde kribbig zijn schouders op over zoveel onbegrip. Lilith was niet te vermurwen. 'Goed, dan reist u maar op eigen gelegenheid.' Emo had de buidel met munten stevig op het tafelblad gezet.

Het was stil, niemand bewoog. Lilith schoof opeens kordaat de buidel met geld in Emo's richting. 'Goed.'

Door het hele gedoe konden ze tot Emo's ergernis geen gebruik meer maken van de ochtendschemering. Toen ze eindelijk op pad gingen, was het volop dag. De priorin zei tegen Emo: 'Een pachter vertelde zonet dat hij onderweg hier naartoe was aangehouden door een groep bewapende krijgers. Hun leider vroeg hem of hij twee monniken met een knaap had gezien, die in de richting van Coevorden reisden.' Emo schrok. Hij had in de afspraak met Ernestus alleen gedacht aan Nijeklooster, niet aan zijn eigen veiligheid! Monniken reisden ongewapend. Wie zou er ooit achter komen als ze in een bos overvallen en gedood werden?

'Welke kant gingen ze op?'

‘Naar het zuiden. Ze hadden haast.’

Emo keek bezorgd. Hij had even gehoopt dat Ernestus met zijn lansknachten onverrichter zake naar huis teruggekeerd was, maar de jacht ging voort. De priorin pakte hem bezorgd bij zijn mouw. ‘U moet niet over de hoofdweg gaan. U kunt beter een parallelweg nemen, een smal, onopvallend pad tussen meidoornhagen. In Midlaren steekt u de weg over.’ Ze ging hem voor naar de kloostertuin. Emo wenkte zijn medereizigers.

De priorin nam afscheid van haar gasten. ‘Gaat heen in vrede. Ik zal voor u bidden.’

Emo bedankte haar voor de gastvrijheid. Ze stegen op en reden achter elkaar over het smalle pad door een lieflijk landschap met boomwallen, die kleine percelen akkerland omgrensden. Toen de weg breder werd, kwam Wolfert naast hem rijden.

‘Wat vreemd dat die lansknachten naar twee monniken en een knaap vroegen en niet naar drie monniken.’

Emo keek verrast opzij.

Hinrik riep opgewekt: ‘Die zijn op zoek naar andere monniken.’

Wolfert keek Hinrik weifelend aan. ‘Misschien.’

‘Frisia is groot. Er wonen zoveel hoofdelingen met een legertje lansknachten. Ernestus is nauwelijks hersteld en dan zo’n lange rit? We kunnen met een gerust hart terug naar de hoofdweg. Straks verdwalen we hier.’

Emo keek Wolfert aan. ‘Wat vind jij?’

Wolfert schudde zijn hoofd. ‘Laten we het zekere voor het onzekere nemen.’

Emo knikte. ‘Zelfs al zouden die lui niet naar ons op zoek zijn, dan kunnen ze ons nog een hoop problemen bezorgen.’

Ze reden via Midlaren door de bossen naar Zuidlaren. Emo bleef op de kruising met de hoofdweg over de Hondsrug staan. Drenthe werd omsloten door moerassen. Bij Coevorden kwamen de wegen samen, daar konden reizigers over een smalle zandrug dwars door de venen. Emo wilde een confrontatie met de lansknachten vermijden. Hij wist dat er een pad over het verlaten Ellertsveld moest lopen. Het risico te

verdwalen nam hij op de koop toe. Emo stak de brede zandweg over. Ze trokken door lage weidegebieden, langs modderige beken en ondoordringbare bosjes eikenhakhout. Ze meden de dorpen en bereikten tegen de avond Rolde. Opzij van de kerk lag een groot hunebed. Wolfert wees ernaar. 'Wat is dat voor duivelswerk? Wie kan zulke stenen stapelen?'

'Dat is een bouwwerk uit de tijd toen onze voorouders nog heidenen waren,' legde Hinrik uit. 'Daar begroeven ze hun doden.'

Emo steeg af voor de kerktoren en sloeg eerbiedig een kruis ter ere van Gods woning. De twee monniken en ook de twee vrouwen volgden zijn voorbeeld.

Ze kregen onderdak in de pastorie, die naast de kerk stond. De vrouwen en de jongen op de zolder, achter de kamer van de huishoudster. De mannen bij de paarden, omringd door de zware geur van dampende vachten. Het gefladder van een kerkuil in de nok van de stal leek op het geroffel van een bende ruiters te paard. Emo schrok en deed geen oog meer dicht die nacht.

Na de vroegmis namen ze buiten afscheid van de pastoor.

'Waar vinden we de weg over het Ellertsveld naar Coevorden?' vroeg Emo.

De pastoor zette grote ogen op. 'Over de hei? U kunt beter de hoofdweg nemen over de Hondsrug.'

Emo schudde zijn hoofd. 'We willen over het Ellertsveld.'

De pastoor hief zijn handen in de lucht. 'Oh hel en hemel, daar is het gevaarlijk. Bedenk u!'

'Hoezo?'

'Wijk bij alle kruisingen nimmer af van het rechte pad, zoals de Bijbel een ware gelovige voorschrijft. Zingt de psalmen Davids opdat God u hoort en u de enige weg kan wijzen naar Coevorden. Luister niet naar de verzoeken van de duivel, hoe lieflijk of hoe dwingend ze ook zijn. Slaat u mijn advies in de wind, dan zult u tot het einde der tijden ronddolen over de uitgestrekte heide. Tenzij de 'witte wieven' u vinden. Met hun verleidelijk gezang en hun bevallige haren proberen ze

reizigers te bekoren en in de verraderlijke moerassen te lokken. Zit u daar eenmaal in, dan komt u er nooit meer uit. U zakt heel langzaam weg in de zompigheid van water en veenmossen. U zult een gruwelijke dood sterven.' Hij fluisterde de laatste woorden. Met zijn handen gaf hij de hoogte van het stijgende water aan tot ver boven zijn grijze lokken. 'En dat is nog niet alles. Er zwerven reuzen over de hei zo groot als eikenbomen. Ze schoppen een schuur in elkaar tijdens het onweer, zodat God het gekerm van de mensen niet hoort. Ze zwaaien met de zwaarste steunbeer als knuppel in het rond en overvallen nietsvermoedende reizigers. De vrouwen sleuren ze mee, de mannen slaan ze plat en eten ze op. Niemand overleeft hun aanval. Dat is uw lot als u daar verdwaalt.'

Emo fronste zijn wenkbrauwen, met zulke pastoors werd Drenthe weer geheel heidens. Hij was zich eens te meer bewust van de enorme taak waarvoor de kerk stond.

Het was een druilerige, mistige herfstdag. Het wolkendek was zo dicht dat het nauwelijks licht doorliet. Geen van hen kende de weg. Emo huiverde. 'Links of rechts?'

'Links en op de eerstvolgende kruising weer links. Gods zegene u.'

De pastoor draaide zich om, de deur van zijn huis viel met een klap achter hem dicht. Ze gingen op weg en passeerden het laatste huis van Rolde. Emo keek om, de mist had het dorp opgeslokt. Elk geluid werd gedempt. Jeneverbessen doemden onverwacht op als boosaardige reuzen, zware druppels ploften van de takken, dichte nevelslierten bedekten de zandheuvelds, als kille dekens van de dood. Ze bevonden zich in een grenzeloze, grijze eenzaamheid met slechts een tiental meters zandpad voor hen als hun enige gids. De intense verlatenheid van de uitgestrekte heidegebieden deed hen huiveren.

Op een vijfsprong koos Emo na enig aarzelen uit praktische overwegingen het breedste, meest gebruikte pad, in plaats van het smalle waar de Bijbel de gelovigen op wees. Hij voelde de verantwoordelijkheid voor de groep zwaar op zijn schouders drukken. Het viel hem op dat alleen Jaromir, die in zijn eentje de achterhoede vormde, zich van de huiveringwekkende verlatenheid niets aantrok. Na enkele uren bereikten

ze tot hun opluchting een armoedige verzameling hutten. Emo steeg af voor een houten kerkje, viel op zijn knieën en sloeg een kruis. Hij klopte op de deur van de dichtstbijzijnde hut en vroeg of ze op de goede weg waren naar Coevorden. 'Dan bent u wat uit de koers geraakt. Ten zuiden van het dorp beginnen de moerassen. U kunt het beste links afslaan naar het oosten, naar Zweeloo.' De pastoor wees hen het pad.

Uren later, drijfnat en tot op het bot verkleumd kwamen ze tijdens een stortbui aan bij Coevorden. Achter de omwalling zagen ze het houten kasteel van de burggraaf oprijzen. De poort stond open.

Ze reden opgelucht het plein op en stegen af voor de herberg waar Emo op doorreis naar Munster al vaker had gelogeed. Het was binnen vol. Er werd hard geschreeuwd. Het bier vloei­de rijkelijk. Emo keek in het voorbijgaan verlangend naar het vuur en begroette de herbergier die met een kan bier uit het achterhuis kwam. 'Goedemiddag Jurre, alles goed? Kunnen we hier met zes personen en een kind overnachten?' De herbergier schrok toen hij Emo herkende. Hij schoof snel de kan op tafel, liep naar de monnik, ging zo breed mogelijk voor hem staan en zei zacht: 'In de hoek achter mij zitten lieden die u niet goed gezind zijn. Ik zie u bij de staldeur.'

Emo was lang en wierp over de schouder van de herbergier een snelle blik op de mannen. Hij herkende in het geschreeuw de stem van Ernestus. Hij schrok, trok de kap verder over zijn hoofd en schoof zo onopvallend mogelijk achteruit naar de deur. Maar het was te laat.

'Daar hebben we die monnik met je zoon, Ernestus!' Er werd een tafel omgegooid, bierkannen vlogen door de lucht en voeten stampten over de houten vloer naar de uitgang. Emo trok zijn pij op en zette het op een lopen. Buiten riep hij: 'Verspreiden! Rennen als je leven je lief is.' Hij wilde zich achter de herberg verbergen, nam de bocht, gleed uit en viel languit in de modder.

Jaromir zette de verkleumde jongen op de grond. 'Snel, verstop je in die kar daar.'

De twee vrouwen zaten nog in het zadel. Wolfert wilde Frode uit het zadel helpen, maar Jaromir duwde hem ruw opzij. 'Verberg je! Naar

het kasteel! Haal hulp!' Jaromir gaf de beide paarden een klap op hun achterste zodat ze wegstoven. Hij trok zijn helm steviger op zijn hoofd, voelde of zijn maliënkolder alle kwetsbare plekken van zijn lichaam bedekte en begon Ogedei te verzorgen alsof er niets aan de hand was. Emo krabbelde overeind en wilde wegrennen. Een vechtersbaas haakte hem pootje en hij viel terug in de plas. De man zette zijn voet op Emo's rug.

De andere ridders kwamen met rode hoofden van het bier en van de warmte van het haardvuur de gelagkamer uitgestommeld. Ze stapten eensgezind af op de Mongool, de enige man die ze zagen.

Eén van de vechtersbazen drukte de punt van zijn zwaard onder Jaromirs kin. 'Vertel op, waar zijn die monniken?'

Jaromir pakte het ijzer beet en stapte opzij. Hij maakte zich breed, zette zijn vuisten in de zij, trok zijn schouders op, grijsde breed en zei in gebrekkig Fries: 'Ik geen monnik!'

De mannen barstten in lachen uit.

'Jij laat je toch niet beledigen, Wytze?' Ernestus kwam als laatste aangestrompeld. Wytze greep Jaromir bij zijn schouders en wilde hem tegen de grond werken. Jaromir bleef staan en deed niets terug.

De mannen kwamen in de stemming voor een knokpartij en stormden op hem af. Jaromir duwde Wytze weg en dook onder de buik van zijn paard door. Hij trok zijn knots uit de zadeltas, zwaaide om zich heen, greep Ernestus en hield de knots boven zijn hoofd. De mannen dropen af. Jaromir knikte naar de gelagkamer. 'Naar binnen jullie! Laat die monnik gaan.'

Ernestus zag tot zijn verbazing Emo in de modder liggen. Hij wilde op hem afstormen, maar Jaromir draaide zijn arm stevig op zijn rug. Ernestus schreeuwde van pijn en woede en riep tegen Emo: 'Jij hebt mijn zoon ontvoerd. Waar is Riemer? Ik zal dat klooster van jou tot de grond toe afbranden!'

Een van de mannen pakte zijn dolk en maakte een omtrekkende beweging om Jaromir in de rug aan te vallen. Een ander trok zijn zwaard en naderde van opzij. Jaromir keek snel naar het kasteel om te zien of Lilith hulp had gehaald. Lang kon hij in zijn eentje deze bluff

niet volhouden. Voordat de man met het mes bij Jaromir was, sprong Wolfert van achter een stapel hout vandaan op zijn rug en rukte hem het mes uit de handen. De andere vechtersbaas hief zijn zwaard op om toe te slaan, maar stortte met een kreet van pijn op de grond. Een pijl stak dwars door zijn dijbeen. Op het dak van de herberg stond Hinrik. Hij zette een nieuwe pijl op de pees en spande de boog. De mannen deinsden achteruit.

Uit de richting van het kasteel kwam een groep soldaten aanmarcheren, bewapend met lansen, speren en zwaarden. De mannen werden omsingeld en met hun handen op de rug afgevoerd naar het kasteel, inclusief Ernestus en Jaromir. De drie monniken moesten beloven vrijwillig mee te gaan.

Uit huizen en stegen was allerhande volk op de herrie afgerend.

'Hang ze op! Wij willen geen oproerkraaiers!'

Ernestus schreeuwde boven alles uit. 'Laat me los! Ik ben een hoofdeling. Ik ben van adel! Ik sta in mijn recht!'

Niemand besteedde aandacht aan zijn gebral. Het plein liep leeg en het geschreeuw verwijderde zich in de richting van het kasteel. Boudewijn kwam uit zijn schuilplaats en overzag het slagveld.

'Jaromir!' fluisterde hij, maar Jaromir was verdwenen. Hij zag geen enkele bekende meer, ook zijn moeder en Frode niet. Hij veegde snel een traan weg, die over zijn wang gleed, sprong van de kar en volgde de jouwende Coevordenaren zo onopvallend mogelijk.

De gevangenen werden de zaal van het kasteel binnengeduwd, de verontwaardigde Ernestus voorop. De burggraaf zat met zijn familie, vrienden en wat gasten te eten. Er stonden gebraden kippen, pasteien en vers gebakken brood op de lange tafels. Een vaatje wijn was aan gebroken. Emo snoof de heerlijke geuren op en besepte dat hij na het ontbijt niets meer gegeten had. De burggraaf veegde zijn vette handen en zijn mond af. 'Wie zijn dat, luitenant?'

'Ruziezoekers, heer.'

'En drie monniken.'

'Ja heer, en een barbaar.'

De burggraaf liep naar een verhoging waarop een rijk geornamen-

terde stoel stond. Hij ging zitten en overzag de groep. Voordat hij iets kon zeggen eiste Ernestus met een rood hoofd op schreeuwerige toon: 'Ik ben Ernestus Gerlenga, ik ben hoofdeling, ik ben van adel. Ik protesteer tegen mijn gevangenneming. Ik wens onmiddellijk vrijgelaten te worden. Deze monniken zijn bedriegers, kinderontvoerders...'

'Er wordt je niets gevraagd,' zei de burggraaf.

'... ze houden zich aan geen enkele afspraak zelfs niet aan die met de bisschop van Munster!'

'Voer die man af en sluit hem ter ontzuivering op. Morgen zullen we kijken of hij voor rede vatbaar is.'

'Hier zult u meer over horen! Dit zal de bisschop van Munster nooit accepteren!'

'Ik heb niets te maken met de bisschop van Munster, dit is Stichts gebied. Je staat hier onder de rechtspraak van de burggraaf van Coevorden en dat ben ik. Weg met die man!'

Ernestus werd onder luide protesten de zaal uitgewerkt. De burggraaf bekeek het onwennig heen en weer schuifelende groepje lansknichten vanaf zijn plateau. Zo ging het meestal: als de leider verdwenen was, wist niemand hoe het verder moest.

Zijn blik richtte zich op de monniken, twee mannen van een jaar of vijfendertig, veertig en een jongeman, beschaafde gezichten. Een van hen zat onder de modder, zijn gezicht kwam hem bekend voor. Hij wees naar de novice. 'Hoe heet u?'

'Wolfert van Feldwerd, heer.'

'Ben u soms de zoon, die door de monniken is ontvoerd?'

Wolfert lachte. 'Nee heer, ik ben voor zover ik weet op geen enkele wijze familie van Ernestus. Ik ben niet ontvoerd. Ik reis met proost Emo van Nijeklooster mee naar Keulen op verzoek van de vrouwe van Tuwinga.'

De burggraaf keek naar Emo. 'Inderdaad, proost Emo! Ik herinner me dat u enkele weken geleden met veel toewijding en geduld de zieken en gewonden verzorgd hebt van een groep jonge kruisvaarders, die op doorreis was. Ik heb het zeer in u gewaardeerd dat u dit nederige werk deed. Broeder Dirk haal een schoon overkleed voor de proost zodat we

zijn pij kunnen wassen. Hebt u iets te maken met de verdwijning van Ernestus' zoon?'

'Nee, heer. Riemer kan het niet vinden met zijn vader. Kennelijk is hij weggelopen.'

'Is dat de enige reden waarom Ernestus zo vijandig tegenover u staat?'

'Nee heer, er is meer aan de hand. Ik heb een conflict met Ernestus over de kerk van Wierum, die aan ons klooster geschonken is door de meerderheid van de kerkpatroons, maar ons geheel ten onrechte is ontnomen door de bisschop van Munster, die de kerk aan zijn bisdom heeft toegevoegd door er een bisschoppelijke kerk van te maken. Vermoedelijk is de bisschop opgestoot door zijn officiaal Herderik en door Ernestus, die zijn zoon daar als pastoor benoemd wil zien. Ik ben samen met broeder Hinrik en broeder Wolfert op weg naar de aartsbisschop van Keulen om deze zaak bij hem aanhangig te maken.' De burggraaf zweeg en dacht aan zijn eigen problemen met de bisschop van Utrecht, die rechten meende te mogen uitoefenen over hem en over de Drenten. 'De kerkelijke heerschappij gecombineerd met het wereldlijk gezag is te veel macht voor één persoon en stijgt sommige lieden naar het hoofd.' De burggraaf wees naar de tafel. 'Mag ik u en uw twee medereizigers aan tafel nodigen als een kleine goeddoening voor al deze ellende? We hebben nog twee gasten, die op doorreis zijn. De zusters Lilith en Frode van het cisterciënzer klooster Sion in Niawier. Ze zijn op weg naar Duisburg. Buiten het reisseizoen zijn de wegen extra onveilig. Hopelijk kunt u samen reizen.'

Emo werd minzaam toegeknikt door de beide nonnen. De burggraaf stond op en maakte een kort gebaar naar de lansknachten van Ernestus. 'Opsluiten ter ontuchtering, luitenant! Morgen praten we verder.'

Ook Jaromir werd meegenomen. Emo wilde iets zeggen, maar kreeg vanwege alle rumoer geen kans en bleef besluiteloos staan. Hij wilde morgen op tijd vertrekken. Stel dat Jaromir gelijktijdig met die boeven werd vrijgelaten, dan hadden ze een probleem. Zodra ze buiten de muren van Coevorden waren, moesten ze over Munsters grondgebied verder reizen en waren ze een makkelijke prooi voor Ernestus en zijn mannen. Emo keek naar het gesloten gezicht van de burggraaf,

voor hem was deze kwestie afgehandeld. Hinrik en Wolfert gingen zitten en keken hongerig naar de schalen. Broeder Dirk tikte Emo op zijn arm en nam hem mee naar een zijvertrek, waar hij een schoon overkleed kreeg aangereikt. Op een tafel stonden een kom en een kan water. Emo waste zich.

Toen hij terugkwam in de zaal zat iedereen rustig aan tafel te eten. Een minstrel in de hoek tokkelde op zijn instrument en zong een Provençaals lied over een hoofse liefde die eeuwig duurde. Frode praatte met Wolfert die naast haar zat en haar bewonderende blikken toewierp. Emo schoof aan, nam een kippenbout en dacht aan de jongen die alleen achtergebleven was op het plein. Hij keek naar Lillith, ze zat rustig te eten en leek zich in het geheel niet om de afwezigheid van haar zoon te bekommeren. Op een onbewaakt moment wikkelde ze een flink stuk pastei in een lap en stopte het in de mouw van haar habijt. Emo glimlachte, nam een slok wijn en probeerde na te denken. Het grootste probleem was: hoe kreeg hij Jaromir tijdig uit die kerker.

Boudewijn had tijdens hun lange tocht vanuit Bulgarije dwars door Europa het een en ander van Jaromir geleerd. Bij gevaar moest hij zich zo onopvallend mogelijk gedragen. Vluchten betekende het tonen van je rug aan de vijand en lokte juist datgene uit wat je wilde voorkomen. De tweede regel kwam voort uit de eerste en ging over zelfbeheersing: nooit tranen, angst of woede tonen.

De jongen liep mee met de jouwende Coevordenaren. De soldaten gingen met hun gevangenen door de poort midden in een houten palissade, die het burchtplein afsloot van het marktterrein. De bewoners bleven schreeuwend staan en keken tussen de palen door naar wat er op het binnenplein gebeurde. Boudewijn zag Jaromir met zijn handen op zijn rug gebonden in de burcht verdwijnen. Onbereikbaar. Hij keek zelfs niet om. De jongen wist dat dit niet betekende dat hij hem vergeten was. Jaromir wilde geen aandacht op hem vestigen.

Hun derde stelregel was: jij zoekt mij, ik zoek jou, dan vinden we elkaar altijd. Hoe kwam hij binnen? Hij dacht aan zijn moeder, die was ook verdwenen, misschien zat zij ook in het kasteel. Hij keek naar

het bouwwerk; hoog, gesloten, haast onneembaar. De ramen die op het plein uitkeken zaten ver boven de grond. Een stenen trap leidde naar de deur. Hij stak zijn been tussen de palen en probeerde of hij door de opening kon. Nee, zijn hoofd bleef steken. Een bewaker keek boos en gebaarde dat hij door moest lopen. Hij slenterde verder. De joelende menigte verspreidde zich. De monniken en Jaromir waren binnen, hij wilde er ook naartoe. Boudewijn zocht rond de burcht naar ramen, deuren of andere verborgen ingangen. Onneembaar, hij had het al vermoed. Wel vond hij vlakbij de muur een houten luik met ontluchtingsgaten. Hij tuurde naar beneden en zag bij het spaarzame kaarslicht enkele cellen. Hij probeerde het luik op te tillen, maar het was veel te zwaar. De poort was de enige toegang.

Teleurgesteld liep hij terug naar de herberg. De herbergier had de paarden op stal gezet. Boudewijn gapte een stuk brood uit de keuken en putte water. In de zadeltassen van Jaromir vond hij een stuk gedroogd vlees. Hij ging in het stro tegen zijn pony zitten en begon te eten. Ogedei, het paard van Jaromir, liet haar zachte lippen knabbelend door zijn haren glijden.

Toen het schemerde stond Boudewijn op en sloop de stal uit. Het miezerde nog steeds. Hij rende in de schaduw van de huizen naar de burcht. De twee bewakers liepen al pratend voor de poort heen en weer. Schuin boven hen stond een fakkel in een houder aan de muur. De jongen hield hen in de gaten en sloop uit de schaduw van de huizen naar de palissade, zover mogelijk uit hun buurt. Hij probeerde of hij tussen de palen door kon glippen. Bij de vijfde poging kwam zijn hoofd klem te zitten bij zijn oren. Hij voelde dat het moest lukken. Hij wrikte zijn hoofd tussen de boomstammen door, die zijn jukbeenderen en oren openschaafden en verbeet de pijn. Hij was binnen! Hij gleed onder de ramen door naar de stoep, probeerde de deur en sloop naar binnen. Waar vond hij Jaromir? Hij hoorde hollende voetstappen. Kinderen lachten en schreeuwden. Hij verstopte zich snel in een donkere hoek. Er ging een deur open, er werd gepraat en de heerlijke geur van gebraden vlees bereikte zijn neus. Toen het stil werd, kwam

hij uit het donker te voorschijn en volgde de gang. In de muurnissen brandden kaarsen. Hij zag een stenen trap. Zonder zich te bedenken, klauterde hij stilletjes naar beneden, zich steunend aan de wand. Hij voelde een ijzeren deur die op een kier stond en glipte naar binnen. Het was er kil en vochtig, er drupte water. Hij keek om zich heen, in een zijgang zaten enkele kerkers met ijzeren tralies. Een bewaker zat in een hoek te dommelen bij een tafel. Hij sloop er op zijn tenen langs. In de eerste cel lagen Ernestus en zijn lansnechten luid snurkend hun roes uit te slapen. Hij zag Jaromir niet. Voorzichtig liep de jongen verder. Aan het eind van de gang bewoog iets. Een hand met een kromme spijker werd door de tralies gestoken. De jongen straalde, Jaromir! De vingers probeerde de spijker in het slot te steken. De jongen kwam snel dichterbij. Jaromir zag beweging en schrok, de spijker gleed tussen zijn vingers door en rolde over de vloer buiten zijn bereik. Hij bromde zacht een hartgrondige verwensing, herkende tot zijn stomme verbazing Boudewijn, grijsde breed en keek vol trots naar hem.

Boudewijn pakte de spijker en stak hem in het slot. Jaromir draaide, het knerste en kraakte van ijzer op ijzer maar het slot ging niet open. Boudewijn trok de spijker eruit en Jaromir boog hem tussen twee stenen verder krom. Ze probeerden het opnieuw en tot hun onuitsprekelijke vreugde schoof de baard knarsend naar binnen. Ze luisterden gespannen. Het snurken ging onverminderd voort. Jaromir duwde heel voorzichtig de piepende deur opzij. Hij pakte de jongen in zijn armen en drukte hem even dicht tegen zich aan. Boudewijn sloeg zijn armen om zijn hals en legde zijn wang tegen de zijne. Achter elkaar slopen ze door de gang in de richting van de trap. Een van de ridders werd wakker, zag hen en begon opgewonden te schreeuwen. 'Daar heb je die barbaar. Hij gaat er vandoor!' De bewaker schrok wakker en keek hen met grote ogen aan. Hij pakte zijn zwaard en sloeg over de tafel heen naar Jaromir, die de slag ontweek en de pols van de man greep. Het zwaard kletterde op de stenen vloer. De ridders brulden door elkaar en rukten aan de rammelende traliedeuren. Er ontstond een enorm kabaal. Boven aan de trap werd geschreeuwd.

'Doe die deur dicht!' Jaromir zat op de rug van de bewaker en draaide zijn armen naar achteren. Hij knikte naar de deur voor het trapgat. Boudewijn trok uit alle macht de zware ijzeren deur op zijn plaats en schoof de grendels ervoor. Ze sloten daarmee hun enige vluchtweg af, maar het gaf tijd. Jaromir stond op, duwde de bewaker in de vrijgekomen cel en sloot de traliedeuren. Er werd geschreeuwd en op de ijzeren deuren gebonkt. Er werd geduwd, maar de deuren week niet.

'Doe onmiddellijk open,' beval een stem met gezag. De burggraaf vermoedelijk.

'Er moet hier een luik zijn,' zei Boudewijn.

Ze keken zoekend naar boven. Verdraaid, de jongen had gelijk! Hij zag door de gaten een streepje maanlicht, een luchtrooster. Hoe kwam hij bij dat luik? Jaromir sleepte de tafel van de bewaker achter zich aan, zette die onder het rooster en klom erop. Hij stak het zwaard van de bewaker als hefboom onder het luik en begon te wrikken, er viel geen beweging in te krijgen. Hij hing ten slotte aan het zwaard dat onder zijn gewicht krom boog. Er werd inmiddels met een bijl of een moker op de deuren geslagen. Het was de vraag hoe lang de grendels het hielden. Hijgend van inspanning liet Jaromir zijn vermoeide armen zakken en keek zoekend om zich heen. Wat kon hij nog meer verzinnen om dat luik van zijn plaats te krijgen? Er was niets, helemaal niets te vinden in deze gang. Nog even en hij zou de jongen en zichzelf moeten verdedigen met dat kromme zwaard. Hij gooide het teleurgesteld in een hoek waar zijn blik op een stuk touw viel. Een touw! Hij sprong van de tafel en trok er aan. Via een ingewikkeld systeem van katrollen begon onder gepiep en gekraak het luik omhoog te kantelen. Sneller, sneller trok Jaromir.

'Klim op de tafel!' riep hij de jongen toe.

Boudewijn trok zich op aan het tafelblad.

Opeens gaf het touw mee. Jaromir keek omhoog en zag de maan naar binnen schijnen. Het luik was weggeklapt. Hij liet het touw los, sprong op de tafel en duwde de jongen door het gat naar buiten. Hij rekte zich uit, greep de ijzeren omlijsting en trok zich op. Hij zwaaide zijn voet op de rand en werkte zich verder omhoog.

Op dat moment begaven de grendels van de deur het en een horde soldaten stormde de kerker binnen. Ze zagen de tafel, wezen omhoog en schreeuwden, maar voordat eentje op de tafel geklommen was en zijn hoofd uit het luik kon steken, sneed Jaromir met één haal van zijn mes het touw door. Hij zette zijn volledige gewicht achter het luik dat met een dreun in het gat terugviel. Hij hijgde van inspanning en keek snel om zich heen. Hij had geen flauw idee waar hij was. De jongen pakte hem bij zijn hand en wees naar een fakkel, die een eind verderop in een muurhouder stond en rende voor Jaromir uit naar de stal achter de herberg. Jaromir leidde hun paarden naar buiten en doofde met een puts water de fakkel. De poorten waren allang gesloten, maar de ommuring was niet volledig. Ze zochten een opening en waadden voorzichtig door de ondiepe gracht.